

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

### Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

#### Σχολείο και Ζωή

*Το (διασκευασμένο) απόσπασμα αντλήθηκε από το κείμενο του Μίλτου Κουντουρά «Σχολείο και ζωή (εκπαιδευτικός δημοτικισμός)», το οποίο είναι αναρτημένο στον ιστότοπο <http://ebooks.edu.gr/>.*

[...] Η νέα γενεά έχει μέσα της όλα τα στοιχεία για την ωραία της εξέλιξη, έχει την ορμή και τη δύναμη, έχει μ' ένα λόγο τη βούληση για την αυτοδημιουργία της. Οι τάσεις και η θέλησή της είναι συνεπείς με την εποχή της, γιατί η εποχή της έχει δράση και κίνηση, και τα νιάτα άλλο δεν είναι κι αυτά παρά δράση και κίνηση.

Άλλο δε θέλουν λοιπόν τα νιάτα αυτά παρά ελευθερία ενέργειας προς τα ιδανικά που ζουν και υπάρχουν μέσα τους, ελευθερία που ξέρει πάντα να υποτάσσεται στις πανίσχυρες αυθεντίες των ιδανικών τους αυτών, κι ουδέποτε στις αυθεντίες που κ' εμείς οι ίδιοι πια δεν τις πιστεύουμε. Τότε μόνο τα νιάτα αυτά θα ζουν αρμονικά με τον εαυτό τους, και η ελευθερία τους δε θα πέφτει σε βλαβερή αναρχία, και η απόδοσή τους θα είναι πράγματι δημιουργική. Αντ' αυτών όμως ο δάσκαλος παρουσιάζει στο παιδί μια ψυχή περιτυλιγμένη σαν τις μούμιες σε χίλιους παλαιικούς παπύρους, την ψυχή εκείνη που είπα παραπάνω ότι βρίσκεται σε αντίφαση με τη σύγχρονη σκέψη και ζωή, επομένως βρίσκεται σε αντίφαση και με την ψυχή της σημερινής νιότης, και δημιουργεί ένα σχολείο θεατρισμού και υποκρισίας.

Κ' εδώ έγκειται η μεγαλύτερη τραγωδία της σημερινής εκπαιδευσεώς μας. Στάση και σκέψη του δασκάλου προς το παιδί, οργάνωση και πρόγραμμα, τρόπος διδασκαλίας και σχολική ζωή είναι γεμάτα από παλαικό ακόμα διδασκαλισμό και υποκρισία. Δάσκαλος και παιδιά άλλο δεν είναι παρά θεατρίνοι. Θεατρίνοι μιας κωμωδίας που κι ο ένας κι ο άλλος έμαθαν και μαθαίνουν κάθε μέρα αριστοτεχνικά να την παίζουν. Ο ένας γελά τον άλλο και μένουν κ' οι δύο τόσο ευχαριστημένοι όσο επιτηδειότερα<sup>1</sup> παίζουν την κωμωδία αυτή.

Και δάσκαλο λέγοντας δεν εννοώ μονάχα τον επαγγελματία δάσκαλο. Εννοώ και τον γονιό και τον εκπαιδευτικό σύμβουλο και τον καθηγητή του πανεπιστημίου και το κράτος, που τους έχει από πολλού διαποτίσει η ψυχή του παλιού δασκάλου, και όλους εκείνους που από τις σκέψεις ή τις πράξεις τους λείπει το νόημα της ζωής.

---

<sup>1</sup> πιο επιτυχημένα, επιδέξια

Μέσα στην αλληλοσύγκρουση αυτή αξιών, διδαγμάτων, δειγματισμών, τιμωριών, εξετάσεων, παιδικού φόβου και εφηβικής ορμής, τι να σου κάμει ο μαθητής που με βάση τις φυσικές ιδιότητες του ζητά με ολάνοιχτα τα μάτια της ψυχής του την οριστική φόρμα του; Η ελεύθερη σκέψη του καταπνίγεται μόλις ζητήσει να εκδηλωθεί. Οι υποψίες των μεγάλων τον βαραίνουν απ' όλες τις μεριές. Η υποσυνείδητη ζωή του βλέπει, και το νιώθει αυτό καλύτερα κι από μας τους μεγάλους, ότι μια υποκριτική αντίφαση υπάρχει μεταξύ των όσων λέγονται και των όσων γίνονται στη ζωή μας, και την αντίφαση αυτή δεν του επιτρέπεται να τη θίξει ή να την επικρίνει. Οφείλει να πιστέψει τη θέληση όλων αυτών των παιδαγωγών, έως ότου σχηματιστεί και σ' αυτόν η παρδαλή ατομικότητα του ηλικιωμένου, για να επαναλάβει κι αυτός τις ίδιες αδικίες στην ερχόμενη γενεά.

Ύστερ' απ' όλον αυτόν τον αέρα της υποκρισίας που διαπνέει πέρα ως πέρα τις ψυχές και την εκπαίδευσή μας, πώς είναι δυνατό ν' ανοιχτεί η ψυχή του εφήβου προς ελεύθερη και ειλικρινή δράση και μάθηση; [...] Πώς είναι δυνατόν πια έτσι να κινήσουμε προς τα εμπρός και προς εξέλιξη τις πλούσιες δημιουργικές δυνάμεις που κρύβονται μέσα σε κάθε παιδί;

**A3.** Ο συντάκτης του κειμένου προσεγγίζει κριτικά την εκπαίδευση της εποχής του. Θεωρείς ότι τα χαρακτηριστικά των δασκάλων και γενικότερα των ενηλίκων -που αποτελούν πρότυπα για τους νέους- τα οποία επισημαίνει αποτελούν αποκλειστικά στοιχεία του παρελθόντος ή ισχύουν ακόμη και σήμερα σε ένα βαθμό; Σε προφορική εισήγηση (200-250 λέξεων) που απευθύνεις στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριές σου, να απαντήσεις στο παραπάνω ερώτημα και να παραθέσεις τα στοιχεία που, κατά τη γνώμη σου, πρέπει να διαπνέουν τις σχέσεις μαθητών και δασκάλων.

**Μονάδες 25**

## **B. Λογοτεχνικό κείμενο**

**ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ (1861-1920)**

**Όταν ήμουν δάσκαλος (απόσπασμα)**

*Το απόσπασμα από το ομώνυμο διήγημα του Ιωάννη Κονδυλάκη που γράφτηκε το 1916 προέρχεται από το βιβλίο «Όταν ήμουν δάσκαλος και άλλα διηγήματα» (εκδ. Νεφέλη, Αθήνα, 1988).*

– ... Δεν είμαι από τους δασκάλους τους οποίους εγνωρίσατε μέχρι τούδε<sup>2</sup>. Θέλω να γίνω φίλος σας και όχι τύραννος, να σας φανώ ωφέλιμος και όχι να σας κάμω δειλούς και ταπεινούς· να με σέβεσθε και να με αγαπάτε και όχι να με τρέμετε. Μερικοί από σας άλλως

τε κοντεύει να έχετε την ηλικία μου. Έως χθες ήμουν και εγώ μαθητής και δεν επιθυμώ να με μισήσετε, όπως εμίσησα εγώ μερικούς από τους δασκάλους μου. Δεν θ' απαιτώ να μαθαίνετε μεγάλα πράγματα, τα οποία να μη σας αφήνουν καιρόν να παίζετε, ως απαιτεί η ηλικία σας. Αλλά τα ολίγα αυτά εννοώ να τα μαθαίνετε καλά. Φρονώ<sup>3</sup> ότι με το γλυκύ θα κάμωμεν καλύτερα την εργασίαν μας, ενώ οι άλλοι δασκάλοι νομίζουν απαραίτητον το ξύλον και τας ύβρεις. Σας παρακαλώ, μη με αναγκάσετε να πιστεύσω ότι έχω άδικον και ότι έχουν δίκαιον οι άλλοι δασκάλοι.

Οι μαθηταί μου ήκουσαν τους λόγους μου με έκπληξιν, ήτις επί τέλους μετεβλήθη εις ακτινοβόλημα χαράς.

– Λοιπόν είσθε σύμφωνοι; τους ηρώτησα.

– Σύμφωνοι, απήντησαν.

Και ετήρησαν την υπόσχεσίν των, όπως ετήρησα και εγώ την ιδικήν μου.

**B3.** Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιους στόχους έχει θέσει ο δάσκαλος για τη σχέση με τους μαθητές του; Ποιον από τους στόχους αυτούς θεωρείς σημαντικότερο και για ποιους λόγους;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ένας από τους μαθητές του δασκάλου-αφηγητή. Σε επιστολή προς ένα φιλικό ή συγγενικό σου πρόσωπο αποτυπώνεις τις εντυπώσεις, τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου προκάλεσαν τα λόγια του.

**Μονάδες 25**